Bilimsel Proje Tasarım Süreçleri

Proje Fikrinden Sonuç Raporuna

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

YAZARLAR

Prof. Dr. Asım KADIOĞLU
Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Prof. Dr. Fikret KORUR
Prof. Dr. Gökhan APAYDIN
Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI
Prof. Dr. Mehmet KÜÇÜK
Prof. Dr. Mustafa BÖYÜKATA
Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR
Prof. Dr. Mustafa ÜREY
Prof. Dr. Sefa TARHAN
Prof. Dr. Serdar MAKBUL
Prof. Dr. Serhat KARYEYEN
Prof. Dr. Turgay HAN
Prof. Dr. Uygar KANLI
Prof. Dr. Yaşar GÖK
Doç. Dr. Gürhan BEBEK
Doç. Dr. Ömer Faruk ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Büşra ARSLAN
Dr. Öğr. Üyesi Ulaş ÜSTÜN
Dr. Öğr. Gör. Ufuk YILDIRIM
Öğr. Gör. Dr. Nurgül BEKDEMİR

PEGEM AKADEMİ

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

BİLİMSEL PROJE TASARIM SÜREÇLERİ
Proje Fikrinden Sonuç Raporuna

ISBN 978-625-8656-33-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Mayıs 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bilimsel araştırma ve proje geliştirme süreçleri, bilgi üretiminin ve toplumsal ilerlemenin temel yapı taşlarından biridir. Özellikle disiplinlerarası çalışmaların önem kazandığı ve yenilikçi çözümlere duyulan ihtiyacın arttığı bu çağda, nitelikli bir proje tasarlama ve yürütme becerisi; yalnızca akademik bir gereklilik değil, aynı zamanda yüksek bir yetkinlik göstergesidir. Bu bağlamda hazırlanan "Bilimsel Proje Tasarım Süreçleri: Proje Fikrinden Sonuç Raporuna" adlı bu bilimsel eser, bilimsel düşüncenin sistematik bir şekilde projeye dönüştürülmesini sağlayan kapsamlı bir rehber olma amacı taşımaktadır. Çalışma; lisans ve lisansüstü öğrencilerden araştırmacılara, akademisyenlerden proje yürütücülerine kadar geniş bir kitleye hitap etmektedir.

Kitapta; bir proje fikrinin ortaya çıkışından başlayarak durum analizi, özgün değer oluşturma, yöntem belirleme, proje yönetimi, bütçelendirme, yaygın etki, sürdürülebilirlik, uluslararası proje süreçleri, etik ilkeler ve raporlama süreçlerine kadar projenin tüm adımları uygulama örnekleri eşliğinde anlatılmıştır. Ayrıca yapay zekâ kullanımı, sürdürülebilir kalkınma ve fikri mülkiyet hakları gibi güncel ve kritik konular da kapsamlı biçimde incelenmiştir. Kitaptaki her bir bölüm, okuyucuların teorik bilgi ile uygulamayı bütünleştirebileceği şekilde yapılandırılmış ve somut örneklerle desteklenmiştir.

Araştırmacılar, bu eser sayesinde proje geliştirme sürecine dair merak ettikleri pek çok soruya kapsamlı ve uygulamaya dönük yanıtlar bulabilecek; proje çalışmalarını daha sistematik, etkili ve özgün bir şekilde planlayıp yürütebileceklerdir. Kitapta yer alan doğru uygulama yaklaşımları ve sık karşılaşılan hatalara ilişkin açıklamalar, okuyucuların yalnızca ne yapmaları gerektiğini değil, aynı zamanda hangi süreçlerden kaçınmaları gerektiğini de görmelerini sağlayacaktır.

Eser, gerçek proje kesitleri üzerinden ilerleyerek teorik bilgiyi somutlaştırmakta ve okuyucuya teoriden uygulamaya geçişte güçlü bir rehberlik sunmaktadır. Bu yönüyle, proje yazımına ilişkin literatürde yer alan birçok çalışmadan ayrışarak, derinlikli bilgiyi zengin örneklerle harmanlayan bütüncül bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Bu eserin en güçlü yönlerinden biri de alanında uzman, proje deneyimi yüksek ve akademik birikimi güçlü yazar kadrosudur. Her biri kendi disiplininde önemli çalışmalara imza atmış olan yazarlarımız, sahip oldukları birikimi ve saha deneyimini bu bilimsel kitaba aktararak okuyucular için oldukça kıymetli bir kaynak ortaya koymuşlardır. Bu yönüyle çalışma, yalnızca teorik bir başvuru kaynağı değil, aynı zamanda uygulamaya dönük bir rehber niteliği taşımaktadır. Bu değerli çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçen tüm yazarlara, özverili katkıları ve titiz çalışmaları için içtenlikle teşekkür ederim. Onların bilgi ve deneyimleri sayesinde bu eser, bilimsel proje geliştirme süreçlerine ışık tutacak güçlü bir kaynak hâline gelmiştir.

Kitabın; ülkemizde proje kültürünün yaygınlaşmasına, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin güçlenmesine, toplumsal kalkınmaya ve sürdürülebilir bir gelecek inşa edilmesine katkı sağlamasını dilerim. Bu bağlamda, çalışmanın ortaya çıkmasında emeği olan akademik çevrelere, kurumlara ve destek veren herkese teşekkür eder; eserin geniş bir okuyucu kitlesine ulaşarak bilimsel proje alanında temel bir başvuru kaynağı olmasını temenni ederim…

Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI
Editör

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

1. Bölüm: Durum Analizi ve Proje Konusu Belirleme

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR, Atatürk Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6334-9080

2. Bölüm: Araştırma Projelerinde Özgün Değerin Oluşturulması

Prof. Dr. Bülent GÜVEN, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8767-6051
Prof. Dr. Asım KADIOĞLU, Karadeniz Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4781-6264

3. Bölüm: Proje Yöntem Süreçleri

Prof. Dr. Mehmet KÜÇÜK, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5910-4099
Prof. Dr. Serdar MAKBUL- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8798-0926

4. Bölüm: Proje Yönetimi ve Planlama

Prof. Dr. Mustafa BÖYÜKATA, Yozgat Bozok Üniversitesi
ORCID No: 0000- 0000-0002-1117-2620
Prof. Dr. Sefa TARHAN, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2612-1751

5. Bölüm: Projelerde Bütçelendirme ve Olanaklar

Prof. Dr. Gökhan APAYDIN, Karadeniz Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4647-344X
Doç. Dr. Gürhan BEBEK, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4862-5782

6. Bölüm: Projelerde Yaygın Etki ve Yaygınlaştırma Stratejileri

Prof. Dr. Uygar KANLI, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3076-475X

7. Bölüm: Projelerde Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma -Yeşil Mutabakat Bileşenleri Örneği-

Prof. Dr. Uygar KANLI, Gazi Üniversitesi
ORCID NO: 0000-0003-3076-475X
Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3181-3923

8. Bölüm: Proje Süreçlerinde Yapay Zekâ Kullanımı
Dr. Öğr. Üyesi Ulaş ÜSTÜN, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9974-6897
Dr. Öğr. Gör. Ufuk YILDIRIM, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4205-9150
Doç. Dr. Ömer Faruk ÖZDEMİR, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4715-195X

9. Bölüm: Bilimsel Araştırmalarda Etik
Prof. Dr. Mustafa ÜREY, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7753-7936
Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3181-3923

10. Bölüm: Bilimsel Projelerde Uygulama ve Raporlaştırma Süreçleri
Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3181-3923
Doç. Dr. Gürhan BEBEK, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4862-5782

11. Bölüm: Bilimsel Projelerde Fikri ve Sınai Mülkiyetin Korunması ve Ticarileştirilmesi
Prof. Dr. Fikret KORUR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2676-6234
Prof. Dr. Yaşar GÖK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3134-7560

12. Bölüm: Yükseköğretim Kurumları, Kalkınma Ajansları ve AR-GE Faaliyetleri İçin Proje Hazırlık Süreçleri
Dr. Öğr. Üyesi Büşra ARSLAN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1084-013X
Prof. Dr. Serhat KARYEYEN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8383-5518

13. Bölüm: Avrupa Birliği ve Uluslararası Projeler
Prof. Dr. Turgay HAN, Ordu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9196-0618
Öğr. Gör. Dr. Nurgül BEKDEMİR, Ordu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9107-2653

İÇİNDEKİLER

Ön Söz iii
Bölümler ve Yazarları iv

1. BÖLÜM
DURUM ANALİZİ VE PROJE KONUSU BELİRLEME

Giriş 2
Bilimsel Araştırma Problemi 3
Bilimsel Araştırma Konusu veya Problemi Belirleme 5
Bilimsel Alan Yazın Tarama ve Derleme 6
Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve 7
Araştırma Boşluğu Belirleme 8
Araştırma Problemi Belirlemede Sınırlayıcı Hususlar 10
    Finansal Kaynaklar 11
    Araştırmacı Niceliği ve Niteliği 12
    Araştırma Süresi 12
    Araştırma Konusunun Gerektirdiği Teknik, Yasal ve Etik Sınırlılıklar 13
    Araştırma Problemi Oluşturma Adımları 13
Araştırma Proje Önerisi İçin Giriş Nasıl Yazılır? 15
Kaynakça 16

2. BÖLÜM
ARAŞTIRMA PROJELERİNDE ÖZGÜN DEĞERİN OLUŞTURULMASI

Giriş 18
Literatür Taramasının Fonksiyonları 18
Araştırma Sorusunun Netleşmesinde Literatür Taramasının Rolü 21
Projenin Özgün Değeri: Literatürle Temellendirilmiş Özgünlük 22
Projelerinde Özgün Değerin İfade Edilmesi: Örnek Yapılar ve Yaygın Hatalar 24
Projenin Amaç ve Hedefleri 27
    Projenin Amacı 27
    Projenin Hedefleri 27
Proje Hedeflerinin Yazımında Dikkat Edilecek Unsurlar: SMART Hedef Modeli 29
"Specific (Özgül Olma)" Özelliği 30
"Measurable (Ölçülebilir)" Özelliği 31
Achievable (Başarılabilir) Özelliği 34
Relevant (İlgili/Uygun) Özelliği 35
Time (Süreli) Özelliği 37
Kaynakça 38

3. BÖLÜM
PROJE YÖNTEM SÜREÇLERİ

Giriş ... 40
Yöntem Seçimi ve Tasarımı, Araştırma Türü ve Deseni ... 41
Amacına Göre Araştırma Türleri ... 41
Araştırma Desenleri ... 42
Katılımcılar / Çalışma Grubu ... 62
Sosyal Bilimlerde Katılımcı Seçimi ... 62
Fen Bilimlerinde Materyal Seçimi ... 64
Veri Toplama Araçları, Veri Toplama Süreci, Veri Analiz Yöntemleri ... 68
Etik İlkeler ve Güvenirlik ... 84
Bilimsel Araştırmalarda Etik İlkeler ... 84
Dürüstlük ve Doğruluk ... 85
Tarafsızlık ve Nesnellik ... 86
Bilimsel Projelerde Güvenirlik ... 87
Veri Toplama Araçlarının Güvenirliği ... 89
Verilerin Tutarlılığı ve Tekrarlanabilirlik ... 89
İstatistiksel ve Mantıksal Tutarlılık ... 90
Şeffaflık ve Açıklık ... 92
Yöntemin Literatürle İlişkisi, Yöntemin İş Paketleri ile İlişkisi ... 92
Yöntemin Literatürle İlişkisi ... 92
Literatür İncelemesi ve Yöntem Seçimi ... 93
Kaynakça ... 96

4. BÖLÜM
PROJE YÖNETİMİ VE PLANLAMA

Giriş ... 98
İş Paketleri, Çalışma Takvimi ve Başarı Ölçütleri ... 100
Proje Ekibi ve Rollerin Belirlenmesi ... 105
Risk Yönetimi ... 106
Kaynakça ... 109

5. BÖLÜM
PROJELERDE BÜTÇELENDİRME VE OLANAKLAR

Giriş ... 112
Bütçe ve Kaynak Planlaması ... 115
Bütçe Kalemlerinin Sınıflandırılması ... 115
Kur ve Fiyat Dalgalanmaları ... 123
Harcama Takibi ve Faturalandırma ... 125
Fon Sağlayan Kaynaklar ve Kurumsal İmkanlar ... 126
Sonuç ... 129
Kaynakça ... 131

6. BÖLÜM
PROJELERDE YAYGIN ETKİ VE YAYGINLAŞTIRMA STRATEJİLERİ

Giriş 133
Araştırma ve Uygulama Arasındaki Boşluğu Kapatmak: Proje Süreçlerinde Yaygınlaştırma İçin Stratejiler 137
Projelerde Yaygın Etki Türleri, Planlama ve Değerlendirme 139
Sonuç 143
Kaynakça 146

7. BÖLÜM
PROJELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA -YEŞİL MUTABAKAT BİLEŞENLERİ ÖRNEĞİ-

Giriş 149
Tarihsel Süreçte Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma 149
Sürdürülebilir Proje Yönetiminde Paradigma Değişimleri 153
Yeşil Mutabakat Bileşenleri ve Proje Üretme Süreçlerindeki Yeri 160
Karbon Emisyonlarının Azaltılması 161
Döngüsel Ekonomi 162
Temiz ve Sürdürülebilir Üretim 164
Doğal Kaynakların Korunması 165
Dijitalleşme ve Yeşil Dönüşüm 166
Kaynakça 169

8. BÖLÜM
PROJE SÜREÇLERİNDE YAPAY ZEKÂ KULLANIMI

Giriş 173
Proje Süreçlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Yönelik Sorumluluk İlkeleri 175
Akademik Proje Süreçlerinde Yapay Zekânın Kullanım Amaçları: Araştırmacı Uygulamaları Üzerinden Bir Değerlendirme 178
Akademik Proje Süreçlerinde Yapay Zekâ Araçları 180
Araştırma Projelerinde Yapay Zekâ Destekli Literatür Taraması 181
Araştırma Projelerinde Yapay Zekâ Destekli Veri Analizi 190
Görselleştirme ve Sunum Amaçlı Yapay Zekâ Araçları 200
Araştırma Projelerinde Yapay Zekâ Destekli Proje Yönetimi 217
Araştırma Projelerinde Yapay Zekâ Destekli Akademik Yazım Süreci 223
Bilimsel Araştırmalarda Yapay Zekânın Geleceği: OECD'nin Stratejik Öngörüleri 225
Kaynakça 228

9. BÖLÜM
BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA ETİK

Giriş 235
Etik Kavramı ve Tarihçesi 235
Bilim-Araştırma-Etik İlişkisi 237
Araştırma Sürecinde Etik Sorumluluklar 238
Etik Dışı Davranışlar 239

Aşırma (İntihal=Plagiarism) ... 240
Sahtecilik ve Uydurma ... 242
Saptırma ve Çarpıtma ... 243
Yayın Tekrarı (Duplikasyon) ... 244
Bölerek Yayımlama (Dilimleme) ... 245
Kaynak Gösteriminde Etik Sorunlar ... 246
Haksız Yazarlık ... 246
Hayvanlarla Yapılan Araştırmalarda Etik ... 248
Diğer Etik Sorunlar ... 250
Etik Kurullar ve İzin Süreci ... 251
Kurgusal Vaka Üzerinden Olası Etik Problemler ... 252
Kaynakça ... 255

10. BÖLÜM
BİLİMSEL PROJELERDE UYGULAMA VE RAPORLAŞTIRMA SÜREÇLERİ

Giriş ... 259
Proje Uygulama Aşamaları ... 261
Araştırma Sürecinin Takibi ... 261
Denetim ve İzleme Süreçleri ... 264
Değerlendirme Süreçleri ... 267
Projenin Raporlaştırılması ... 269
Ara Rapor (Bilimsel Gelişim Raporu) ... 270
Sonuç Raporu (Nihai Rapor) ... 271
Projelerin Yaygınlaştırılması Süreçleri ... 272
Kaynakça ... 274

11. BÖLÜM
BİLİMSEL PROJELERDE FİKRİ VE SINAİ MÜLKİYETİN KORUNMASI VE TİCARİLEŞTİRİLMESİ

Giriş ... 276
Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının Temelleri ... 277
Fikri ve Sınai Mülkiyet Kavramları ... 277
Fikri Mülkiyet ... 277
Sınai Mülkiyet ... 277
Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının Tarihsel Gelişimi ... 277
Fikri ve Sınai Hakların Temel İlkeleri ... 278
Yenilik ve Özgünlük İlkesi ... 278
Kamuya Açıklık ve Şeffaflık ... 278
Sınırlı Süreyle Koruma ... 278
Ulusal ve Bölgesel Koruma ... 278
Hak Sahipliği ... 278
Fikri ve Sınai Hakların Ekonomik ve Toplumsal Önemi ... 279
Türkiye'de Fikri ve Sınai Mülkiyet Sistemi ... 279
Fikri ve Sınai Haklarda Koruma Süreci ... 279
Fikri ve Sınai Hakların İhlali ve Hukuki Sonuçlar ... 280

Patent Süreci ... 280
Patent Kavramı ve Önemi ... 280
Patent Koruması Alabilme Ölçütleri ... 280
Yenilik ... 280
Buluş Basamağı ... 281
Sanayiye Uygulanabilirlik ... 281
Patent Türleri ... 282
Patent Araştırması ve Mevcut Teknolojinin İncelenmesi ... 282
Patent Başvuru Süreci ... 283
Başvuru Dosyasının Hazırlanması ... 283
Başvuru Formunun Düzenlenmesi ... 284
Buluş Başlığının Belirlenmesi ... 284
Buluşun Teknik Alanının Tanımlanması ... 284
Tekniğin Bilinen Durumunun Açıklanması ... 284
Buluşun Amacı ... 284
Buluşun Ayrıntılı Açıklaması ... 285
Uygulama Örnekleri ... 285
İstemlerin Hazırlanması ... 285
Çizimlerin Hazırlanması ... 285
Özet Hazırlanması ... 285
Araştırma Raporu ... 285
İnceleme Süreci ... 286
İnceleme Talebinin Yapılması ve Sürecin Başlatılması ... 287
İnceleme Sürecinin Hukuki-Teknik Çerçevesi ... 287
İnceleme Raporunun Düzenlenmesi ve İstemlere Yönelik Eleştiriler ... 287
İnceleme Sürecinin Olası Sonuçları ... 288
Tescil ... 288
İncelemenin Olumlu Sonuçlanması ve Tescile Esas Kararın Oluşması ... 289
Tescile Esas Belgelerin Tamamlanması ve Ücret Yükümlülükleri ... 289
Patent Bülteninde Yayım ve Kamuoyuna Duyuru ... 289
Patent Siciline Kaydın Yapılması ve Hukuki Korumanın Başlaması ... 289
Tescil Sonrası Yükümlülükler: Yıllık Ücretler ve Korumanın Sürdürülmesi ... 290
Tescilin Teknolojik ve Ekonomik Değeri ... 290
Faydalı Model ... 291
Faydalı Model Sistemi ... 291
Faydalı Modelin Patentten Farkları ... 291
Faydalı Model İçin Aranan Ölçütler ... 292
Yenilik ... 292
Sanayiye Uygulanabilirlik ... 292
Faydalı Model Kapsamına Uygunluk ... 293
Başvuru ve Tescil Süreci ... 293
Uygulama Alanları ve Ekonomik Önemi ... 294
Faydalı Modelin Eleştirileri ve Hukuki Tartışmalar ... 294
Tasarım Tescili ... 295
Tasarım Tescilinin Diğer Patentlerden Farkları ... 296
Koruma Kapsamı Dışında Tutulan Tasarımlar ... 297
Tasarım Tescil Başvurusu Nasıl Yapılır? ... 297
Tasarım Tescili Başvuru Adımları ... 297

Marka Kayıt ve Tescil İşlemleri 299
Marka Türleri 299
Nice Sınıflandırması (Ürün/Hizmet Sınıfları) 300
Başvuru Süreci 300
Bilimsel Projelerde Marka 301
Üniversiteler Özelindeki Marka ve Fikri Mülkiyet Süreçleri 303
Uluslararası Patent Süreçleri 304
Uluslararası Patent Sistemi ve Patent İşbirliği Anlaşması (PCT) 304
Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC) Çerçevesinde Koruma 305
USPTO'nun Yapısı ve EPO–USPTO Karşılaştırması 305
Türkiye'de Uluslararası Patent Desteği: TÜRKPATENT-WIPO İlişkisi 306
Proje Ürünlerinin Korunması ve Ticarileştirilmesi 307
Üniversite–Sanayi İşbirliği: Bilimsel Bilginin Ekonomik Değere Dönüşmesi 307
Lisanslama, Lisans Bedeli ve Üniversite Kökenli Şirketleşme 307
Fikri Hakların Proje Yazımına Etkisi 308
TÜBİTAK Projelerinde Fikri Hak Yönetimi 308
Horizon Europe'da Fikri Mülkiyet ve Ticarileştirme Planları 308
Erasmus+ Projelerinde Fikri Ürünler 308
Bilimsel Projelerde Araştırmacılar İçin Önerilen Yol Haritası 309
Kaynakça 311

12. BÖLÜM
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI, KALKINMA AJANSLARI VE AR-GE FAALİYETLERİ İÇİN PROJE HAZIRLIK SÜREÇLERİ

Giriş 314
Yükseköğretim Kurumları için Proje Hazırlık Süreçleri 314
BAP Kapsamı ve Destek Türleri 315
BAP Başvurusunun Hazırlanması ve Başvuru Formunun İçeriği 316
BAP Başvuru Ön Koşulu Belgeler ve Mali Hazırlık 318
BAP Değerlendirme Süreci 319
BAP Proje Yönetimi ve İdari Yapı 320
BAP Projesinin Başlatılması (Sözleşme Aşaması) 322
BAP Projesinin Yürütülmesi (Harcama ve Uygulama) 323
BAP Projesinin İzlenmesi (Takip ve Kontrol) 324
BAP Projesinin Sonuçlandırılması (Kapanış ve Yaptırımlar) 325
BAP Projelerinde Sık Yapılan Hatalar ve İyi Uygulamalar 326
Kalkınma Ajansları için Proje Hazırlık Süreçleri 327
Kalkınma Ajansı Projelerinin İçeriği ve Kapsamının Temel Unsurları 328
Uygun Başvuru Sahipleri ve Ortaklar 328
Uygun Olmayan Faaliyetler ve Proje Konuları 329
Maliyet Kapsamının Belirlenmesi 330
Kalkınma Ajansı Proje Hazırlık Süreçleri 330
Bölgesel Etki, Sürdürülebilirlik ve Çarpan Etkisi 332
Kalkınma Ajansı Proje Yönetimi ve Uygulama Süreçleri 333
Değerlendirme Süreçlerinin Yönetimi 333
Sözleşme ve İzleme Yönetimi 334
Ar-Ge Faaliyetleri İçin Proje Hazırlık Süreçleri 336

Ar-Ge Projesi Tanımı ve İçerik Unsurları 336
Ar-Ge Projesi Kapsamının Değerlendirilmesi 337
Ar-Ge Projelerinin Yönetimi 337
Ar-Ge Projelerinde Risk ve Başarısızlık Yönetimi 338
Sonuç 339
Kaynakça 340

13. BÖLÜM
AVRUPA BİRLİĞİ VE ULUSLARARASI PROJELER

Giriş 343
Avrupa Birliği'nin Küresel Rolü ve Proje Fonları 344
AB Fonları ve Mali Mekanizmalar 346
Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) 351
Ufuk Avrupa 352
Erasmus+ 352
Uluslararası Proje Türleri ve Kategorileri 354
Yönetimsel Açıdan Proje Türleri 354
Tematik Açıdan Proje Türleri 355
Faaliyet Türlerine Göre AB Projeleri 357
Türkiye Bağlamında Yürütülen AB Projeleri 359
AB Projelerinde Başvurudan Uygulamaya Proje Süreci 362
Başvuru Öncesi – Çağrı Analizi 362
Proje Başvurusu 362
Değerlendirme Süreci 363
Raporlama ve Yönetim Sistemleri 364
İzleme, Yaygınlaştırma ve Sürdürülebilirlik 364
Sonuç 365
Kaynakça 366

1. BÖLÜM

DURUM ANALİZİ VE PROJE KONUSU BELİRLEME

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR, Atatürk Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6334-9080

Özet

İlgi duyduğumuz veya ihtiyaç olarak gördüğümüz bir konuda yeni bilgi üretimi yoğun bir emek ve iş gücü gerektirir. Bunun için sadece motivasyona sahip olmak yetmez. İstek yanında planlı ve sistematik bir ekip çalışmasının yapılması gerekir. Bu yüzden fikirlerin projelendirilmesi onların hayata geçmesi açısından önemli bir adım olarak görülür. Proje kavramının farklı tanımları olmakla birlikte, genel anlamda; yeni bir ürün, hizmet ya da sistem geliştirmek amacıyla yola çıkılan, ölçülebilir hedefleri olan, belli bir zaman dilimi içerisinde belli bütçe ve ekiple gerçekleştirilen organize edilmiş faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir. Proje yapmanın ilk aşaması gerçekçi ve önem arz eden bir ihtiyaçtan yola çıkmaktır. Bu bölümde bir proje için konu belirlerken nelere dikkat edileceği ele alınmıştır. Bu çerçevede bilimsel bir araştırma problemi nedir sorusu kısaca tanımlandıktan sonra, araştırma konusu veya problemi belirlemede başvurulan temel kaynakların neler olduğu ele alınmıştır. Alan yazın tarama ve derleme sonucunda alan yazındaki boşlukları belirleme süreci ve boşluk türleri sunulmuştur. Sonrasında araştırma konusu veya problemi seçiminde etkili olan kısıtlayıcı unsurlara değinilerek bilimsel bir araştırma için proje fikrinin geliştirilme adımları verilmiştir. Son olarak ise bir bilimsel araştırma proje önerisinin giriş bölümünün yazımında genel olarak nelere dikkat edileceği verilerek bölüm tamamlanmıştır.

Anahtar kelimeler: *Araştırma konusu, konu belirleme, problem çözme, bilimsel araştırma problemi belirleme, alan yazın tarama ve derleme*